

DOCUMENT TER VOORLICHTING EN RAADPLEGING
TUSSENTIJD OVERZICHT
VAN DE BELANGRIJKE WATERBEHEERSKWESTIES
IN HET DUITSE DEEL VAN HET STROOMGEBIEDSDISTRICT EEMS
VOLGENS ARTIKEL 14 VAN DE KADERRICHTLIJN WATER EN §36b WHG

Inhoudsopgave

1. VOORWOORD	3
2. BEVOEGDHEDEN IN HET STROOMGEBIED VAN DE EEMS	5
3. WAAROP KUNT U REAGEREN?	6
4. WAAR VINDT U DE DOCUMENTEN TER VOORLICHTING EN RAADPLEGING?	7
5. WELKE GEGEVENS MOET UW INSPRAAK BEVATTEN?	8
6. TOT WIE KUNT U UW OPMERKINGEN IN DUITSLAND RICHTEN?	8
7. HOE GAAT HET VERDER?	8
BIJLAGE 1	
TUSSENTIJD'S OVERZICHT VAN DE BELANGRIJKEN WATERBEHEERSKWESTIES IN HET STROOMGEBIED EEMS	9
1. INLEIDING	9
2. HET INTERNATIONALE STROOMGEBIEDSDISTRICT EEMS	12
3. ACHTERGRONDINFORMATIE	13
4. BELANGRIJKE WATERBEHEERSKWESTIES	14
4.1 OPPERVLAKTEWATEREN	15
4.2 GRUNDWASSER	23
5. SAMENVATTING	24
BIJLAGE 2	
CONTACTPERSONEN VAN DE DEELSTAATEN IN HET DUITSE DEEL VAN HET STROOMGEBIED EEMS	25

1

Voorwoord

Beste burgers,

In haar loop door Europa stroomt de Eems door de Duitse deelstaten Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen en door het Koninkrijk der Nederlanden. Conform de bepalingen van de Europese Kaderrichtlijn Water dient binnen dit internationale stroomgebied van de Eems een gemeenschappelijk, op elkaar afgestemd beheer van de bijbehorende wateren plaats te vinden.

De Europese Raad en het Europese Parlement hebben in het jaar 2000 de Kaderrichtlijn Water (KRW) ingevoerd, waarin fundamentele doelen worden geformuleerd en termijnen worden gesteld voor de bescherming en de ontwikkeling van de wateren. Zodoende gelden nu hiertoe in alle Europese lidstaten dezelfde bindende richtlijnen voor de bescherming en de ontwikkeling van onze wateren.

De KRW beschouwt de Eems en haar zijtakken samen met het bijbehorende grondwater en de wateren langs de kust als één groot systeem dat moet worden beschermd.

Water kent geen grenzen

Het denken in rivierstroomgebieden, en daarmee dwars over politieke en bestuurlijke grenzen heen, vraagt in allerlei opzichten om samenwerking en onderlinge afstemming van alle betrokkenen. Er is een intensieve samenwerking tussen de diverse instanties nodig.

De implementatie van de KRW volgt een vast tijdschema. In de periode tot 2009 moeten de waterbeheerders de beheersplannen op stellen en de beheersdoelen vastleggen. De doelen moeten in 2015 zijn bereikt.

Dankzij de succesvolle samenwerking in het Eemsgebied tussen Duitsland (de deelstaten Niedersachsen en Nordrhein-Westfalen) en Nederland is een eerste gemeenschappelijke karakterisering gereedgekomen. Het desbetreffende rapport is in maart 2005 overhandigd aan de Europese Commissie

Sinds eind 2006 staan nu monitoringprogramma's voor de oppervlaktewateren en het grondwater ter beschikking die zijn toegesneden op de specifieke omstandigheden in het stroomgebiedsdistrict Eems. Het desbetreffende rapport is eind maart 2007 overhandigd aan de Europese Commissie.

De monitoring van het water in het stroomgebiedsdistrict Eems zal de komende jaren door het Koninkrijk der Nederlanden en de Duitse deelstaten Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen op grond van deze programma's worden verricht. Daarbij wordt rekening gehouden met grensoverschrijdende aspecten. De verza-

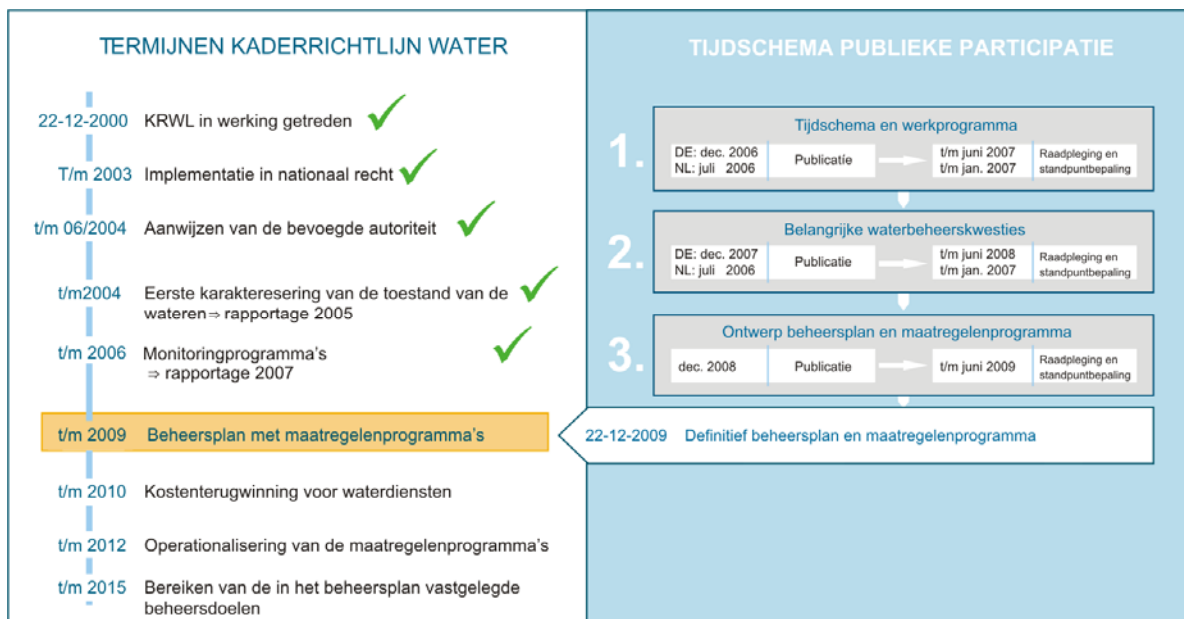

DIE EMS - DE EEMS

melde gegevens en de ervaringen met de meetprogramma's worden permanent en systematisch geëvalueerd

Op deze basis willen beide landen, ook in het kader van de verdere uitvoering van de KRW, nauw blijven samenwerken om uiteindelijk tot een gemeenschappelijk beheersplan voor het stroomgebied van de Eems te komen

Op de weg daar naartoe is voorzien in een drie stappen tellende raadplegings- of inspraakprocedure, waaraan ook u actief kunt deelnemen.

Afbeelding 1 Termijnen en publieke participatie bij de Kaderrichtlijn Water

Uw mening wordt gevraagd

In het kader van de publieke participatie volgens artikel 14 KRW worden een 'tijdschema en werkprogramma', de 'belangrijke waterbeheerskwesties' en het 'concept stroomgebiedsbeheersplan' voor opmerkingen ter beschikking gesteld van het publiek (afbeelding 1).

- U was al in de gelegenheid uw standpunt kenbaar te maken over het werkprogramma voor de uitvoering van de richtlijn.
- Ook op de in dit document gepresenteerde **belangrijke waterbeheerskwesties** kunt u reageren, en wel binnen 6 maanden na publicatie, d.w.z. tot 22-06-2008. De desbetreffende contactpersonen worden genoemd in hoofdstuk 6.
- Vervolgens wordt uiterlijk eind 2008 het concept stroomgebiedsbeheersplan voor het stroomgebied van de Eems gepubliceerd, eveneens met een inspraaktermijn van 6 maanden.

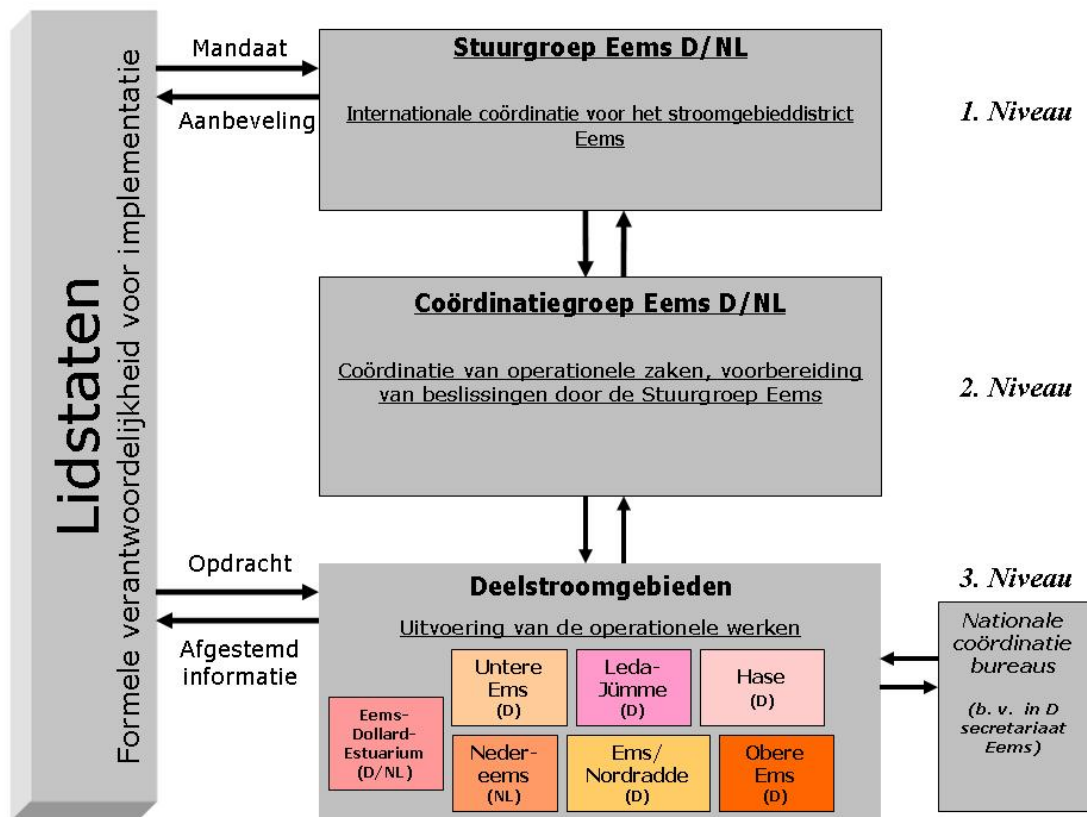
2 Bevoegdheden in het stroomgebied van de Eems

Het stroomgebied van de Eems ligt zowel in de Bondsrepubliek Duitsland als in het Koninkrijk der Nederlanden. Binnen de Bondsrepubliek Duitsland liggen delen van het stroomgebied Eems in de deelstaten Niedersachsen en Nordrhein-Westfalen.

De deelstaten Niedersachsen en Nordrhein-Westfalen hebben voor de nationale uitvoering van de Kaderrichtlijn Water een bestuurlijke overeenkomst gesloten, die op 12 oktober 2002 in werking is getreden. Op basis van deze overeenkomst vormen deze twee deelstaten de 'Flussgebietsgemeinschaft Ems', bestaande uit de Emsrat en het secretariaat Eems. Het secretariaat Eems is gevestigd in Meppen bij het Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz (NLWKN).

De internationale coördinatie tussen Nederland en de Bondsrepubliek Duitsland in het stroomgebied van de Eems vindt plaats in verschillende internationale organen met inschakeling van de federale Duitse overheid. Het secretariaat Eems speelt bij deze internationale coördinatie een ondersteunende rol.

De internationale samenwerking vindt plaats op drie niveaus (zie afbeelding 2).

Afbeelding 2: Schema van de coördinatie in het stroomgebied van de Eems

Op het 1e niveau is de *Internationale Stuurgroep Eems* verantwoordelijk voor de grensoverschrijdende afstemming en de algemene voortgang van de werkzaamheden. In dit orgaan nemen de vertegenwoordigers van de verantwoordelijke ministeries de belangrijkste beslissingen aangaande de samenwerking tussen de betrokken landen en lidstaten.

Op het 2e niveau zijn deskundigen uit de verantwoordelijke overheden van Nederland, Nordrhein-Westfalen en Niedersachsen actief in de *Internationale Coördinatiegroep Eems*. Dit orgaan maakt onder uitvoering van besluiten van de Stuurgroep concrete afspraken over een gezamenlijke uitvoering van de benodigde maatregelen voor de operationele werkzaamheden ter uitvoering van de KRW.

Op het 3e niveau (werkniveau) worden de maatregelen concreet uitgevoerd in de verschillende deelstroomgebieden.

Het stroomgebied van de Eems is opgesplitst in zeven deelstroomgebieden of werkgebieden. Op Nederlands grondgebied ligt het werkgebied *Nedereems*. Binnen de Bondsrepubliek Duitsland liggen de werkgebieden *Obere Ems*, *Hase*, *Ems/Nordradde*, *Leda-Jümme* en *Untere Ems*. De werkgebieden Hase, Ems/Nordradde en Leda-Jümme zijn voor de rapportering samengevoegd tot het gebied *Mittlere Ems*. Het laatste werkgebied, het *Eems-Dollard-estuarium*, wordt internationaal bewerkt door de subcommissie G (Eems-Dollard) van de Permanente Duits-Nederlandse Grenswatercommissie (zie afbeelding 2).

3

Waarop kunt u reageren?

In de nu lopende **tweede fase** van de raadplegingsprocedure wordt uw mening gevraagd over de in bijlage 1 beschreven **belangrijke waterbeheerskwesties**.

De belangrijke waterbeheerskwesties zijn in de eerste plaats bedoeld om de thema's vast te leggen die op het niveau van het stroomgebied primair in het beheersplan worden behandeld.

Behalve met waterhuishoudkundige aspecten dient bij de beheersplanning rekening te worden gehouden met de huidige gebruiksvormen en belangrijke maatschappelijke ontwikkelingsactiviteiten en met de economische belangen en de gevolgen voor individuele personen.

Uw standpunt over de belangrijke waterbeheerskwesties kunt u uiterlijk op 22-06-2008 indienen bij de daarvoor bestemde instanties (zie onder).

Alle informatie- en raadplegingsdocumenten zijn op onderstaande internetportalen openbaar gemaakt en zijn op de in bijlage 2 genoemde locaties beschikbaar. In de officiële publicaties wordt naar deze en eventuele andere documenten verwezen.

Nordrhein-Westfalen:

www.umwelt.nrw.de
www.flussgebiete.nrw.de
www.ems.nrw.de
www.bezreg-ms.nrw.de

Niedersachsen:

www.umwelt.niedersachsen.de
www.nlwkn.niedersachsen.de

Nederland:

www.kaderrichtlijnwater.nl
www.verkeerenwaterstaat.nl

Algemene informatie:

www.ems-eems.nl
www.wasserblick.net

Voor meer informatie over de lopende planning en informatiedocumenten op het niveau van het nationale en internationale stroomgebied van de Eems kunt u contact opnemen met het secretariaat Eems:

**Secretariaat Eems bij
Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft,
Küsten- und Naturschutz (NLWKN), Betriebsstelle Meppen
Haselünner Str. 78
49716 Meppen (Bondsrepubliek Duitsland)
gs-ems@nlwkn-mep.niedersachsen.de**

DIE EMS - DE EEMS

5 Welke gegevens moet uw inspraak bevatten?

Om uw opmerkingen efficiënt te kunnen bewerken, hebben wij de volgende gegevens van u nodig:

- Voor- en achternaam plus adres,
- Naam en adres van de organisatie of instelling die u vertegenwoordigt,
- Benaming van uw handelsfirma of naam en plaats van vestiging als rechtspersonen.

Uw inspraak dient concreet betrekking te hebben op het document dat zich op dat moment in uw deelstaat in de raadplegingsprocedure bevindt.

6 Tot wie kunt u uw opmerkingen in Duitsland richten?

De voor het stroomgebied van de Eems relevante landen Duitsland en Nederland zijn elk zelf verantwoordelijk voor de activiteiten die op hun grondgebied voor de raadpleging nodig zijn. Maar los daarvan heeft u ook de mogelijkheid van grensoverschrijdende inspraak.

Uw opmerkingen, ook die omtrent de belangrijke waterbeheerskwesties van Nederland in het stroomgebied van de Eems, kunt u richten aan het in bijlage 2 vermelde adres van de verantwoordelijke instantie in uw land. Van daaruit worden uw opmerkingen doorgestuurd naar de instantie die verantwoordelijk is voor de verdere verwerking van de reacties.

Het is van belang dat u uw opmerkingen schriftelijk indient. Dat kan per post of per e-mail. Hiervoor is geen elektronische handtekening vereist.

7 Hoe gaat het verder?

Uw opmerkingen over de belangrijke waterbeheerskwesties worden door de bevoegde instantie geëvalueerd en voor zover mogelijk in de besluitvorming meegenomen. Op de genoemde internetsites wordt kort gerapporteerd in hoeverre rekening wordt gehouden met de binnengekomen opmerkingen. Het resultaat van de raadpleging wordt in de vorm van de bewerkte versie van de inspraakdocumenten op de genoemde websites gepubliceerd en kan daar worden gedownload.

De benodigde informatie- en raadplegingsdocumenten voor de daaropvolgende fase - het concept beheersplan – worden tijdig vóór de in paragraaf 3 genoemde termijnen bekendgemaakt.

Bijlage 1

Tussentijdse overzicht van de belangrijke waterbeheerskwesties in het stroomgebied Eems

1. INLEIDING

Uiterlijk in 2015 moeten alle oppervlaktewateren, het grondwater en de beschermde gebieden de in het beheersplan vastgelegde doelstellingen hebben bereikt. Een verslechtering van de toestand van de wateren moet worden voorkomen.

Voor oppervlaktewateren geldt daarbij als principiële beheersdoel het bereiken van de 'goede toestand' (goede ecologische en goede chemische toestand), en voor de kunstmatige en sterk veranderde wateren het bereiken van het 'goed ecologisch potentieel' en de 'goede chemische toestand'. Verder dient de verontreiniging van de oppervlaktewateren door prioritare stoffen progressief te worden verminderd. Met name op grond van eisen aan de bescherming van het mariene milieu dienen lozingen, emissies en verliezen van prioritare gevaarlijke stoffen te worden stopgezet of geleidelijk te worden beëindigd.

Beheersdoel voor het grondwater is eveneens de 'goede toestand' (goede kwantitatieve en goede chemische toestand).

De beschermde gebieden moeten voldoen aan alle normen en doelstellingen in de communautaire wetgeving op grond waarvan de verschillende beschermde gebieden zijn aangewezen.

De beheersdoelen dienen garant te staan voor de duurzame bescherming, de ecologische ontwikkeling en het duurzame gebruik van de waterbronnen en dienen een verdere verslechtering te voorkomen.

De realisering van deze doelstellingen levert allerlei voordelen op, onder meer op sociaal-economisch gebied.

Daarbij gaat het voor wat betreft het waterbeheer onder meer om de volgende doelstellingen:

- bescherming en ontwikkeling van ecologisch intacte en schone wateren,
- behoud van de functie van wateren als onderdeel van het cultuurlandschap
- verbeterde levenskwaliteit door een hogere belevingswaarde van de oppervlaktewateren, bijv. voor bezoekers, toeristen, watersporters, alsmede met het oog op de natuurbescherming en de bescherming van soorten,
- beperking van de gevolgen van klimaatverandering en waarborging van de watervoorziening, bijv. door beheersplannen voor de stroomgebieden, het plannen van watervraag en -aanbod en door preventieve maatregelen voor hoogwater en droogtes,

DIE EMS - DE EEMS

- ontwikkeling van nieuwe milieutechnologieën en -diensten, als stuwende kracht naar meer duurzaamheid, en daardoor verbetering van het concurrentievermogen en het creëren van nieuwe werkgelegenheid.
- **bevordering van duurzaam watergebruik, waarbij ecologische, sociale en economische aspecten even zwaar worden gewogen.**

Een balans tussen deze doelstellingen en de verschillende vormen van watergebruik kan alleen worden gerealiseerd door:

- Intensievere discussie en communicatie, vergroting van het bewustzijn van aspecten van waterbescherming enerzijds en van het maatschappelijk nut daarvan anderzijds.
- Invoering van mechanismen ter beheersing van conflicten en regionale benadering door de belangen van watergebruikers met elkaar in balans te brengen en gelijke voorwaarden te scheppen voor watergebruikers.

Om de doelstellingen te bereiken moeten geschikte maatregelenprogramma's worden opgesteld. Een samenvatting van deze maatregelenprogramma's wordt opgenomen in het op te stellen beheersplan voor het stroomgebied van de Eems.

Het realiseren van de doelstellingen die in de KRW worden beschreven en in het beheersplan nader worden geconcretiseerd, vergt grote inspanningen van de bij de stroomgebiedsdistrict Eems betrokken lidstaten Nederland en Duitsland. Het doel voor elk waterlichaam moet zo goed mogelijk overeenkomen met de typespecifieke 'goede toestand', gegeven de daadwerkelijke omstandigheden, de beschikbare technische methoden en redelijke kosten.. Gezien de daadwerkelijke omstandigheden in het stroomgebiedsdistrict Eems zal naar verwachting een groter aantal sterk veranderde waterlichamen worden aangewezen, die milieudoelstellingen reduceren en langere termijnen mogelijk maken, omdat een natuurlijke toestand alleen kan worden gerealiseerd met sterke nadelige effecten voor de bebouwing, voor de landbouw en voor andere gebruikers.

In 2004 is voor het eerst een 'inventarisatie' conform artikel 5 KRW uitgevoerd, die bestaat uit een analyse van de kenmerken van de wateren, een beoordeling van de effecten van menselijke activiteiten op de toestand van de oppervlaktewateren en het grondwater alsmede een economische analyse van het watergebruik. In de inventarisatie is een eerste uitspraak gedaan over de mate waarin de actuele toestand van het water afwijkt van de doelstellingen. Deze inventarisatie is enerzijds verricht op het niveau van de zogenaamde deelstroomgebieden (delen B) en anderzijds op het niveau van het totale stroomgebiedsdistrict Eems (deel A) (*zie hiervoor ook afbeelding 2*). In maart 2005 is de inventarisatie binnen de gestelde termijn aangeboden aan de Europese Commissie.

DIE EMS - DE EEMS

De bij de inventarisatie uitgevoerde beoordeling van de watertoestand berust op de toen beschikbare gegevens en informatie en op de tot 2004 toegepaste monitoring- en beoordelingscriteria. De in de KRW verlangde beoordelingscriteria stonden in 2004 nog niet volledig ter beschikking. De toestand van de wateren kon dan ook slechts grof worden ingeschat. De definitieve beoordelingscriteria zullen pas vastliggen zodra vanaf 2007 sprake is van een gemeenschappelijke monitoring, die in heel Europa volgens vergelijkbare methoden verricht gaat worden.

Voor het SGD Eems werden tussen de betrokken lidstaten en deelstaten gelijkwaardige onderzoeks- en beoordelingsmethoden overeengekomen, evenals vergelijkbare meetnetconcepten. Het SGD Eems heeft een gemeenschappelijk, internationaal afgestemd rapport gepubliceerd voor het opstellen van programma's voor het monitoren van de watertoestand.

Uit de relatie tussen de milieudoelstellingen enerzijds en de in de inventarisatie geconstateerde toestand en de reeds gedane bevindingen van de KRW-conforme monitoring anderzijds vloeien de belangrijke waterbeheerskwesties voor het SGD Eems voort. Deze worden in onderhavig rapport nader toegelicht.

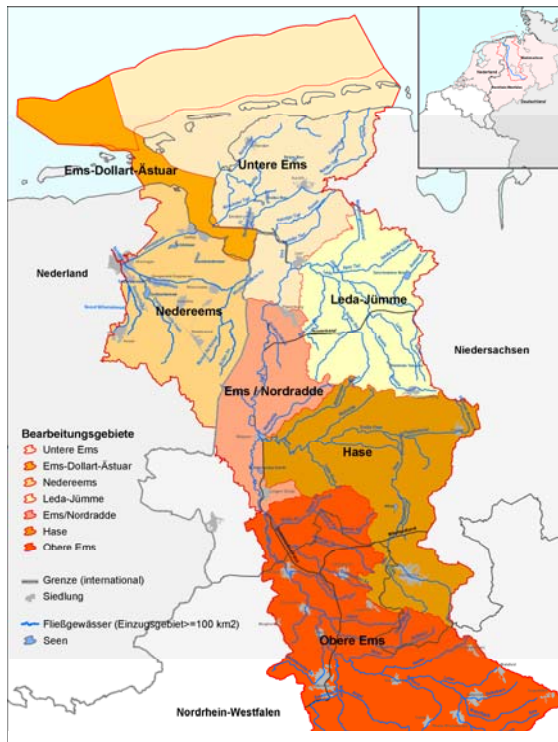

2. HET INTERNATIONALE STROOMGEBIEDSDISTRICT EEMS

De Eems vormt met haar zijtakken, het Eems-Dollard-estuarium, de kustwateren en het grondwater het internationale stroomgebiedsdistrict Eems. In het stroomgebiedsdistrict Eems wonen ca. 3 miljoen mensen, waarvan 15% in Nederland. De grootste Duitse steden in het gebied zijn Münster en Osnabrück. De stad Groningen ligt precies op de grens van het stroomgebiedsdistrict.

Het internationale stroomgebied beslaat een oppervlakte van 18.000 km², waarvan 86% op Duits en 14% op Nederlands grondgebied ligt, en loopt van de Westfälische Bucht tot aan de Noordzee (zie afb. 3).

Afbeelding 3: het internationale stroomgebiedsdistrict Eems

De Eems zelf ontspringt in het oosten van de Westfälische Bucht op een hoogte van 134 m boven de zeespiegel. De talrijke kwelbeken van de Eems bevinden zich in de Senne, een uitgestrekt zandgebied aan de zuidwestelijke rand van het Teutoburger Wald. Van daaruit stroomt de Eems over een lengte van 371 kilometer eerst in westelijke en vanaf het Münsterland in noordelijke richting, alvorens bij Emden uit te monden in de Dollard. Het zoetwater van de Eems en de Westerwoldsche Aa uit Nederland mengt zich in het Dollart met het zoute water van de Noordzee.

De Eems is een typische Midden-Europese laaglandrivier. Evenals de meeste van haar zijtakken heeft de Eems slechts een gering verval.

Belangrijke zijrivieren van de Eems met een stroomgebiedsoppervlakte van meer dan 100 km² zijn – gezien van zuid naar noord – links van de Eems de rivieren Werse en Münstersche Aa aan de Duitse kant en de Hunze, Drentsche Aa en Westerwoldsche Aa in Nederland. Rechts van de Eems zijn de Duitse rivieren Glane, Große Aa, Hase, Nordradde en Leda van belang.

Door zand en leem of organisch materiaal gekenmerkte bodems bepalen het karakter van de oppervlaktewateren en het grondwater in het stroomgebiedsdistrict. De in Nordrhein-Westfalen gelegen gebieden aan de bovenloop zijn het dichtst bevolkt. Hiermee hangen verschillende soorten functies van de wateren en hun omgeving samen.

3. ACHTERGRONDINFORMATIE

In de inventarisatie zijn problemen geconstateerd die moeten worden onderzocht op het niveau van het totale stroomgebiedsdistrict of van een deelstroomgebied. De problemen die in de toestandbeschrijving aan het licht zijn gebracht, bepalen – voor zover ze door de KRW-conforme monitoring worden bevestigd – op welke punten er moet worden gehandeld, en bepalen daarmee ook de beheersdoelen.

De geconstateerde tekortkomingen zullen voraussichtlich nur unter Zuhilfenahme der durch die WRRL vorgesehenen Bewirtschaftungsspielräume beseitigt oder verringert werden können.

Voor het SGD Eems dienen op het niveau van het gehele stroomgebied de doelstellingen te worden beschreven die uitsluitend kunnen worden gerealiseerd in onderlinge afstemming met alle partners in het SGD Eems, en dienen de partners tot een gezamenlijke opvatting te komen van de wijze van beheer voor deze punten.

Vóór alles hebben de beheersmaatregelen tot doel ervoor te zorgen dat in het stroomgebiedsdistrict Eems zoveel mogelijk van de in de KRW gestelde doelen en een duurzaam gebruik van de wateren en functionerende ecosystemen wordt gerealiseerd. Hierbij is het van belang de meest kosteneffectieve (combinatie van) maatregelen in beeld te krijgen deze over de grenzen h af te stemmen en de uitvoering in het hele stroomgebied te coördineren.

Daaruit vloeien vervolgens ook de beheersdoelen voort, die tot 2015 zullen worden bereikt en die 2009 in het eerste beheersplan vastgelegd worden.

De 'economische analyse', die deze punten in het kader van de uitvoerings- en beheersplanning nader onder de loep neemt, zal gedetailleerdere inzichten opleveren over de kosten-batenverhouding.

Het is noodzakelijk om in het kader van het beheers- en maatregelenplan onder andere het huidige landbouwkundig gebruik te beoordelen in relatie tot de KRW doelen voor 2015. De goede ecologische toestand (GET) zal onder andere vanwege deze activiteit niet overal worden bereikt in 2015.

Zoals al uit de inventarisatie (rapport 2005) is gebleken, zullen de ambitieuze milieudoelstellingen van de KRW niet worden gehaald zonder kostenintensieve maatregelen op bepaalde probleemgebieden. Het verwerven van de hiervoor benodigde financiële middelen in de betrokken landen vormt een grote uitdaging. Bestaande EU-subsidiemogelijkheden moeten worden benut.

4. BELANGRIJKE WATERBEHEERSKWESTIES

De waterbeheerskwesties die voor het stroomgebiedsdistrict Eems van belang zijn, worden in kaart gebracht in een iteratief proces tussen het niveau van het stroomgebiedsdistrict (A-niveau) en dat van de deelstroomgebieden (B-niveau).

De in het beheersplan 2009 op A-niveau uit te werken antwoorden op de belangrijke waterbeheerskwesties hebben gevolgen voor het uitvoeringsproces op B-niveau.

De huidige gebruiksvormen, met name voor agrarische doeleinden en de scheepvaart op de benedenloop van de Eems en voor zaken van algemeen belang - waarbij bijv. kan worden gedacht aan monumentenzorg worden niet ter discussie gesteld. Er wordt echter wel getoetst op welke terreinen – met inachtneming van de bestaande gebruiksvormen – maatregelen ter verbetering van de watertoestand noodzakelijk en proportioneel zijn.

‘Proportioneel’ betekent in dit verband bijvoorbeeld ook dat een afweging wordt gemaakt tussen het hoge beschermingsniveau voor het mariene milieu en een optimale benutting van het economisch en maatschappelijk potentieel van de kustwateren van de Eems. Dit is zodoende ook een voorwaarde voor een sterke bijdrage aan de Lissabon-agenda voor werkgelegenheid en groei¹ en aan de EU-strategie voor duurzame ontwikkeling. Om die reden zullen maatregelen moeten worden gevonden die enerzijds bijdragen aan de doelen van de KRW en anderzijds de economisch ontwikkeling niet belemmeren.

De volgende belangrijke waterbeheerskwesties zijn onderzocht:

- de som van diffuse belastingen en puntbronbelastingen van de oppervlaktewateren en het grondwater,
- hydromorfologische gebreken (veranderingen van de structuur van de wateren),
- en gebrekkige passeerbaarheid.

In de volgende hoofdstukken worden, achtereenvolgens voor oppervlaktewateren en grondwater, de belangrijke waterbeheerskwesties nader uitgewerkt.

¹ Mededeling van de Commissie aan de Raad en het Europees Parlement - Gemeenschappelijke acties voor groei en werkgelegenheid : het communautair Lissabon-programma [COM/2005/0330 def.]

4.1 OPPERVLAKTEWATEREN

Uit de inventarisatie van 2005 blijkt dat het op basis van toen beschikbare gegevens en beoordelingregels voor vrijwel alle waterlichamen onduidelijk- of onwaarschijnlijk is dat de doelen worden gehaald.

De toevoer van nutriënten en verontreinigende stoffen heeft samen met de negatieve effecten van de grotendeels aangetaste morfologie en de talrijke afvoerreguleringen een substantieel negatief effect op de chemische- en ecologische toestand van het oppervlaktewater.

4.1.1 TOEVOER VAN VERONTREINIGENDE STOFFEN

De lidstaten bemonsteren de Eems en haar zijtakken al decennia lang, op fysisch-chemische parameters. De resultaten laten zien dat de wateren in het stroomgebied van de Eems vrijwel over het hele gebied sterk zijn belast met nutriënten. De oorzaken hiervan zijn hoofdzakelijk gelegen in het landbouwkundig gebruik en de grote rol die veredelingsbedrijven daarin spelen.

Behalve door de diffuse lozingen vanuit de landbouw wordt de nutriëntenbelasting in bepaalde gevallen ook veroorzaakt door oppervlaktewaterlozingen uit afvalwaterzuiveringsinstallaties, zowel door gemeenten als door het bedrijfsleven, en door de toevoer uit gemengde en gescheiden rioolstelsels. Wel is deze invloed veel geringer dan die van de diffuse lozingen, vooral ook doordat het reinigend vermogen van de afvalwaterzuiveringsinstallaties in het stroomgebied van de Eems aan de geldende richtlijnen voldoet. De toevoer van nutriënten via het gemengde rioolstelsel en het regenwater is alleen regionaal in dichter bevolkte regio's van betekenis en moet daar worden opgelost.

De betekenis van het landbouwkundig gebruik voor de uitspoeling van nutriënten – met name nitraat/stikstof - in de oppervlaktewateren en in het grondwater wordt verduidelijkt door de percentages van het agrarische bodemgebruik (bron: Corine 2000) in het stroomgebied van de Eems:

- Nordrhein-Westfalen ca. 66%.
- Niedersachsen ca. 77%.
- Nederland ca. 70%.

DIE EMS - DE EEMS

De diffuse stikstofbelasting resulteert hoofdzakelijk uit de oppervlakkige afvoer en het grondwater dat naar het oppervlaktewater toestroomt. De vanwege de hoge grondwaterstanden vereiste agrarische drainage versnelt de oppervlakkige afvoer. Vooral in de wintermaanden worden in het water aanzienlijke stikstofvrachten waargenomen.

Er kan voor de Eems geen duidelijke daling van de concentraties nutriënten worden vastgesteld. Het gehalte aan totaalfosfor stabiliseert sinds 1990 rond een waarde van ca. 0,15 mg/l. Voor totaalstikstof schommelen de concentraties sinds midden jaren negentig tussen 3 en 7 mg/l.

Het stroomgebied van de Eems wordt gekenmerkt door een hoge specifieke stikstoftoevoer vanuit het grondwater van ca. 24 kg/(ha*a) N en een aandeel van de diffuse bronnen aan de totale stikstoftoevoer van 90%.

In de overgangs- en kustwateren van de Eems dragen niet alleen de bovengenoemde belastingen, maar ook de toevoer uit aangrenzende zeegebieden en kustwateren - met name toevoer vanuit de Rijn (de zogenaamde 'Rheinfahne') en de atmosferische depositie - bij aan de nutriëntenbelasting.

Vanwege de hoge toevoer van nutriënten wordt de doelstelling 'goede toestand' in de overgangs- en kustwateren van de Eems momenteel niet gehaald. De Goede Ecologische Toestand wordt met name niet bereikt omdat de toestand van de KRW ecologische kwaliteitscomponenten Fytoplankton (algen) en Macrozoöbenthos (bodemdieren) als matig wordt beoordeeld.

Dit komt met name tot uiting in een onevenwichtige stikstof/fosfor-(N/P)-verhouding met bijbehorende negatieve effecten op de soortenvariatie. Dit werkt het voorkomen van toxische soorten en algenbloei in de hand. De natuurlijke N/P-verhouding bedraagt ca. 16:1. Das beobachtete Verhältnis der Nährstofffrachten, die der Nordsee über die Ems zugeführt werden, beträgt durchschnittlich rund 35:1².

De oorzaak hiervan is de hoge toevoer van nutriënten, met name uit de landbouw, maar o.a. ook de lange gemiddelde verblijfsduur van stikstof in het grondwater, die bijv. in het Rijngebied 10-20 jaar bedraagt. Zodoende zal de Eems waarschijnlijk pas de komende jaren reageren op de sinds 1987 verminderde stikstofemissies. De reeds bij de omzetting van de nitratrijcklijn aangegaan reductie van de stikstof-

² Volgens onderzoek van het Umweltbundesamtes (Riverine inputs to the maritime area in 2003 by Germany, UBA 2005)

toevoer uit diffuse bronnen kan dus pas in de toekomst op de riviermeetpunten worden aangetoond.

Al met al is in de Noordzee de totale stikstoftoevoer verminderd van 25.000 t (1988) tot 19.000 t (2000), en de totale fosfortoevoer van 1.000 t (1988) tot 550 t (2000)³. Hieruit blijken eerste verbeteringen van de waterkwaliteit van de instromende rivieren naar de Noordzee. Dit is vooral het resultaat van de inspanningen die de Bondsrepubliek Duitsland en Nederland zich hebben getroost op het gebied van de industriële- en huishoudelijke afvalwaterzuiveringen en de reductie van het gebruik van meststoffen in de Landbouw.

Dit rechtvaardigt echter niet de conclusie dat de tot dusver getroffen maatregelen voldoende zijn. Permanente monitoring is noodzakelijk.

In overeenstemming met hun nutriëntgevoeligheid zijn de kustwateren van de Eems volgens de criteria van de Commissie ter bescherming van de Noordoost-Atlantische Oceaan aangewezen als probleemgebied voor wat betreft de eutrofiëring. Onder andere daarom is het gehele stroomgebiedsdistrict Eems aangewezen als nutriëntgevoelig gebied conform de nitraatrichtlijn (RL 91/676/EEG). Daarnaast valt het gehele stroomgebied van de Eems onder de gebieden die als gevoelig zijn beoordeeld op grond van de Richtlijn inzake de behandeling van stedelijk afvalwater (RL 91/271/EEG).

Ook in enkele binnenwateren, bijv. in gevoelige gebieden zoals meren of rivieren in Natura2000-gebieden, zijn de effecten van de nutriëntbelastingen op het aquatisch milieu voelbaar. Dit wordt onder andere veroorzaakt door de vertraging van de afvoer als gevolg van stuwen. Hierover zal de monitoring uiterlijk eind 2007 nog nader uitsluitsel geven.

Behalve door nutriënten worden delen van het werkgebied van de Obere Ems (Ibbenbürener Aa) grootschalig belast door extreem zouthoudende mijnwaterlozingen uit de steenkolenmijnbouw bij Ibbenbüren. Via het traject Ibbenbürener Aa, Dreierwalder Aa, Speller Aa en Große Aa ondervindt ook de Eems gevolgen van deze zoutvrachten. Deze bron is verantwoordelijk voor ca. 70% van de totale zoutvracht van de Eems.

³ 'Eutrophierung in Küstengewässern, Handlungsempfehlungen zur Reduzierung der Belastung durch Eutrophierung gemäß WRRL, OSPAR & HELCOM und im Kontext einer Europäischen Wasserpolitik'

4.1. HYDROMORFOLOGIE

Onder het begrip hydromorfologie vallen volgens de KRW bij stromende wateren de waterhuishouding, kwantiteit en dynamiek van de waterstroming, de verbinding met grondwaterlichamen, de riviercontinuïteit, riviermorfologie, de variaties in diepte en breedte, structuur en substraat van de rivierbedding en de structuur van de oeverzone.

Deze factoren bepalen de kwaliteit van de leefomgeving van de waterflora en -fauna. Veranderingen van de leefomgeving leiden tot veranderingen in de leefgemeenschappen. Een vermindering van de variatie in de leefomgeving leidt tot een verlies aan soortenrijkdom.

De belangrijkste hydromorfologische belasting in het stroomgebied van de Eems is de sterk veranderde structuur van de wateren.

Stromende wateren die volgens de criteria van de KRW hydrologisch en morfologisch intact zijn, onderscheiden zich door de volgende kenmerken: nagenoeg niet door de mens verstoorte afvoerhoeveelheden en dynamische stroming, bochtigheidscoëfficiënt, variatie in breedte en diepte, in stroomsnelheid en in natuurlijk substraat alsmede een bij het type behorende toestand van oever en omgeving.

In de bovenlopen van met name de kleinere zijtakken zijn dergelijke trajecten zeker nog te vinden. Hier komt nog een grote variatie in de structuur voor. Men vindt er levensgemeenschappen die sterk lijken op de van nature aanwezige gemeenschappen. Deze zijn van groot belang voor de verdere ontwikkeling van de wateren in het stroomgebied.

Maar het karakteristieke beeld van de wateren in het huidige intensief gebruikte cultuurlandschap in het stroomgebied van de Eems ziet er anders uit. In het verleden zijn er grootschalige afwateringsmaatregelen uitgevoerd. Beken en rivieren zijn in trapeziumvorm gekanaliseerd. De intensief gebruikte landbouwgronden reiken tot aan de oevers en de sloten worden regelmatig onderhouden. Dit alles vormt een ernstige belemmering voor de natuurlijke morfodynamische processen in het water.

Als gevolg van dit grondgebruik is een groot deel van de wateren in het stroomgebied van de Eems sterk veranderd.

Het verlies aan dynamiek is in het bijzonder ook zichtbaar langs de Eems als waterweg. De beneden- en middenloop van de Eems is ten behoeve van de scheepvaart verdiept en er zijn stuwen en sluizen aangelegd.

DIE EMS - DE EEMS

De verdieping van de vaargeul, evenals de Geiseleitdamm bij Emden en de aanleg van het Zeehavenkanaal bij Delfzijl en van de Eemshaven vormen belangrijke morfologische veranderingen van het overgangswater van de Eems.

Tussen Papenburg en Emden is de Eems ten behoeve van het scheepvaartverkeer naar de havens van Leer en Papenburg en van de scheepswerven naar de Noordzee gekanaliseerd en de vaargeul verdiept. Deze morfologische veranderingen hebben ertoe geleid dat er bij lage afvoeren bovenstrooms (normale situatie tussen mei en september) sprake is van stroomopwaarts gericht transport van zwevende stoffen ('tidal pumping'). De aanwezigheid van hoge en zeer hoge concentraties zwevend stof in dit deel van de Eems ('obere Tideems') leidt periodiek tot aanzienlijke zuurstoftekorten en grootschalige slibvorming.

Verder zijn de natuurlijke overstromingsgebieden van de Eems bedijkt, meestal met het oog op de hoogwaterbescherming en het agrarisch gebruik.

Niet in de laatste plaats vanwege de geconstateerde klimaatverandering kan de noodzaak van een grootschalige hoogwater- en kustbescherming niet genoeg worden benadrukt.

Het kustgebied in het stroomgebiedsdistrict Eems is onderhevig aan natuurlijke, permanente morfologische veranderingen als gevolg van wisselende zeestromingen en waterstanden. De kustlijn wordt tegenwoordig gekenmerkt door een ononderbroken dijk, die het achterland tegen overstromingen beschermt. Zij is het resultaat van de ontginning en kolonisatie van het kustgebied in de afgelopen eeuwen. Spuisluizen en gemalen in de dijklijn regelen de uitwisseling van water met het vasteland. Zeeweringen zijn onontbeerlijk voor de bescherming tegen stormvloed en tegen afkalving van de eilanden en het vasteland.

In het deelstroomgebied van de Untere Ems ligt voor de vastelandkust de Waddenzee met de Oostfriese eilanden. De Waddenzee en daarin gelegen eilanden zijn, evenals de polder, opgebouwd uit mariene sedimenten die door het van west naar oost verlopende transport langs de kustlijn worden afgezet. Branding, stroming en wind zijn de dynamische krachten die de eilanden en de Waddenzee permanent transformeren. De positie van de voor de kustlijn gelegen, bewoonde eilanden is grotendeels vastgelegd door middel van massieve dekstukken aan de westkant. De toestand van de eilanden is van wezenlijk belang voor de stabiliteit van de kustlijn.

DIE EMS - DE EEMS

In de overgangs- en kustwateren van de Eems zijn belangrijke elementen van de relevante biologische gemeenschap (uitgezonderd macrofyten) duidelijk beïnvloed door de te hoge concentraties zwevend stof. Afwijkingen van de goede toestand zijn niet het gevolg van hydromorfologische veranderingen, maar van de toevoer van verontreinigende stoffen.

Als gevolg van de grootschalige verruiming van de waterlopen gedurende de afgelopen eeuwen overwegen in het stroomgebied van de Eems sterk veranderde tot volledig veranderde toestanden. Er is slechts een gering aantal trajecten waarop sprake is van een goede toestand voor de biologische kwaliteitselementen zoals vissen en macrozoöbenthos.

In het traditioneel intensief gebruikte cultuurlandschap van de Eems is het lastig dergelijke veranderingen ongedaan te maken. Duurzame beheersvormen moeten worden ontwikkeld met inachtneming van de sociaal-economische omstandigheden. In deze waterlandschappen worden met name maatregelen ontwikkeld aan de hand van het 'stepstone-principe'. De „stapstenen“ zijn die delen van de waterloop die een goede structuur hebben. Deze dienen als springplank voor organismen van waaruit andere delen van de waterloop weer gekoloniseerd kunnen worden.

In het stroomgebied van de Eems zal het merendeel van de oppervlaktewateren waarschijnlijk als 'sterk veranderd' of 'kunstmatig' worden geclassificeerd. Voor deze waterlichamen moet in plaats van de goede ecologische toestand het goede ecologische potentieel worden bereikt, tenzij er sprake is van uitzonderlijke omstandigheden zoals bedoeld in artikel 4 KRW. Bij kunstmatige en sterk veranderde waterlichamen gaat het volgens de Kaderrichtlijn Water niet om conventionele doelen noch om uitzonderlijke omstandigheden. Zij vormen een bijzondere categorie waterlichamen met een eigen beoordelingssysteem en eigen doelstellingen, die met andere uitzonderingen gemeen hebben dat aan bepaalde sociaal-economische voorwaarden moet worden voldaan⁴. Wateren die voorlopig zijn beoordeeld als sterk veranderd, dienen uiterlijk eind 2009 definitief te worden aangegeven als natuurlijk of sterk veranderd⁵. Daarbij dient rekening te worden gehouden met de huidige gebruiksvormen in het stroomgebied.

⁴ Milieudoelstellingen van de kaderrichtlijn Water, samenvatting en achtergronddocumenten, besluit van de EU-Waterdirecteuren van 20 juni 2005

⁵ Dit geldt voor het Beheersplan 2009 en het zal in de volgende Beheersplannen van 2015 en 2021 worden geïntegreerd

4.1.3 PASSEERBAARHEID

In het stroomgebied van de Eems, met name ook op de zijtakken, bestaat een groot aantal kunstwerken voor de afvoerregulering en andere stuwen. Het merendeel ervan vormt een ernstige beperking van de passeerbaarheid van deze wateren. Sommige van deze constructies, zoals bijv. watermolens, zijn wettelijk beschermde monumenten.

De verspreiding van deze kunstwerken en van de afvoerregulerende maatregelen in het stroomgebied van de Eems verschilt sterk per regio.

Zo zijn er in de overgangs- en kustwateren geen kunstwerken of maatregelen die als afvoerregulerend kunnen worden beschouwd. In de door een gering verhang gekenmerkte linker zijtakken van de Eems ligt slechts een klein aantal afvoerregulerende kunstwerken. Met name op de hogergelegen zandgronden van het noordwestduitse laagland en aan de randen van het middelgebergte is daarentegen wel sprake van een sterke concentratie van afvoerregulerende kunstwerken en maatregelen. Hier zijn de wateren in het verleden aanzienlijk verruimd om geschikte landbouwgrond te realiseren. De stromingstrajecten werden verkort, waardoor het verhang werd vergroot. Ter voorkoming van een bovenmatige bodemerosie werden drempels aangelegd, die het verhang in de ertussen gelegen trajecten verminderten. Meestal zijn deze kunstwerken gebouwd als verticale overlaat of in de vorm van meerdere cascades. Behalve deze speciale drempels zijn er ook historische stuwen, zoals bijv. molens (zie boven).

Deze kunstwerken en andere afvoerregulerende maatregelen belemmeren met name op de belangrijkste trekroutes de stroomopwaartse paaitrek van anadrome⁶ vissoorten (o.a. zalm, zeeforel, rivier- en zeeperk, elft), de migratie van katadrome⁷ soorten, zoals bijv. aal, en de migratie van potamodrome⁸ soorten, zoals beekperk, kwabaal of barbeel.

Bovendien vinden deze vissoorten in deze sterk verruimde en intensief onderhouden wateren nauwelijks geschikte paaiplaatsen en habitats voor juvenielen. Tijdens hun trek naar zee zijn waterkrachtcentrales en gemalen slecht passeerbaar voor jonge exemplaren van zalm en zeeforel (smolts), maar ook voor de blanke aal. De verandering van de afwateringssystemen van de vroeger talrijke getij-open wateren met natuurlijke saliniteitsgradiënten in het huidige, lage aantal afwateringssystemen heeft voor euryhaline en estuariene vissoorten (bijv. driedoornige stekelbaars, bot, spiering) de migratiemogelijkheden naar de binnenwateren zowel qua ruimte als qua tijd tot een minimum beperkt. De spuisluisen en gemalen vormen bovendien effectieve barrières tussen zoet en zout water. Voor de vroeger karakteristieke vissoorten hebben de kanalisatie en bedijking van de natuurlijke binnenwa-

⁶ Migratie van volwassen exemplaren van zee naar rivier om te paaien

⁷ Migratie van jonge exemplaren van zee naar rivier om volwassen te worden, en vervolgens terugkeer naar zee om te paaien

⁸ Grootschalige migratiebewegingen binnen het riviersysteem

DIE EMS - DE EEMS

teren geleid tot een aanzienlijk verlies van leefruimte in de wateren in de uiterwaarden. In de huidige, sterk door waterbouwkundige constructies beïnvloede uiterwaarden komen allerlei soorten kleine wateren (nevengeulen, poelen en plas-sen) en daardoor ook veel voor de uiterwaarden karakteristieke vissoorten (bijv. kroeskarper, grote modderkruiper, bittervoorn) nauwelijks nog voor.

Met name organismen die in en op de waterbodem leven (macrozoöbenthos) en zich niet stroomopwaarts kunnen verplaatsen, worden door stuwen in hun verspreiding en vermeerdering gehinderd of ten minste beperkt.

Stuwen leiden door opstuwning tot aanzanding van het natuurlijke bodemsubstraat, hetgeen ten koste gaat van de veelzijdigheid van het substraat, en vooral van waardevolle grindbanken. Bovendien leiden stuwen tot een duurzame verstoring van de natuurlijke sedimenthuishouding van de stromende wateren en tot een onderbreking van het bodemtransport. De gebrekkige passeerbaarheid is met name van belang bij stromende wateren die grote geschikte paaiplaatsen en habitats voor juvenielen bieden. Dit zijn vaak de door grind gekenmerkte beken en rivieren.

Ook de ecologische passeerbaarheid van de Eems laat al in de benedenloop sterk te wensen over. Onder meer bevinden zich in de Eems van bron tot monding allerlei verschillende stuwen, die de migratie van organismen belemmeren of zelfs volledig verhinderen.

In het licht van de ontwikkeling van de aalstand van de Europese aal (*Anguilla anguilla*) zal de Europese Commissie naar verwachting een richtlijn aannemen die erin voorziet dat de lidstaten maatregelen treffen voor een herstel van de aalstand. Het momenteel besproken ontwerp⁹ voorziet daarnaast in onmiddellijk te nemen maatregelen in het kader van een 'aalbeheersplan Eems' ter vermindering van de vissterfte door turbines en gemalen. De EU stelt bovendien de verplichting dat de in het kader van beheersplannen geplande maatregelen worden afgestemd op de maatregelen waarin door de KRW wordt voorzien.

Indien de lidstaten niet vóór 31-12-2008 een aalbeheersplan voor de desbetreffende stroomgebieden hebben ingediend, of indien dit niet door de EU-Commissie wordt geaccepteerd, is voor de aal met onmiddellijke ingang een 15-daags vangverbod per maand van kracht.

⁹ Proposal for a Council Regulation establishing measures for the recovery of the stock of European eel (9247/06) van 11 mei 2006 (artikel 6 par. 6)

4.2 GRONDWATER

Uit de inventarisatie van 2005 van het grondwater in het stroomgebied van de Eems blijkt dat het momenteel op basis van de tot en met de inventarisatie beschikbare kennis en informatie voor vrijwel alle grondwaterlichamen onduidelijk of onwaarschijnlijk is dat de beheersdoelen van de KRW worden gehaald.

Dit houdt direct verband met de hoge mate van intensivering van het agrarisch gebruik, met een sterk accent op de veehouderij, met name in de deelstroomgebieden Obere Ems, Mittlere Ems en Nedereems. Hieruit vloeit ook de uitgesproken hoge belasting met nutriënten - met name nitraat - voort. In het stroomgebied van de Eems ontbreekt het in de regel aan grote beschermende (geologische) dekkingen, die een belangrijke bijdrage leveren aan de bescherming van het aanwezige grondwater tegen de diffuse toevoer van verontreinigende stoffen.

4.2.1 TOEVOER VAN VERONTREINIGENDE STOFFEN

Het intensieve agrarische gebruik leidde en leidt nog steeds tot een te hoge toevoer van stikstof aan zowel het oppervlaktewater als het grondwater. Vanwege de grootschalige effecten en het moeizame karakter van tegenmaatregelen en vanwege het belang van de landbouw als productiesector moet de toevoer van verontreinigende stoffen als een van de centrale problemen worden beschouwd waarmee het grondwater te kampen heeft.

De diffuse belastingen zijn er volgens de inventarisatie waarschijnlijk in vrijwel het hele stroomgebiedsdistrict Eems voor verantwoordelijk dat de goede chemische toestand van het grondwater niet wordt bereikt. Tegen de achtergrond van actuele drempelwaarden (bijv. 50 mg/l voor nitraat) moet deze inschatting echter in het kader van de monitoring worden geverifieerd.

Behalve de belasting van het grondwater met nitraat is ook de belasting met gewasbeschermingsmiddelen in delen van het stroomgebied Eems onverminderd reden tot zorg. Vaak kunnen in het grondwater aangetroffen gewasbeschermingsmiddelen in verband worden gebracht met een intensief agrarisch bodemgebruik. Andere oorzaken zijn de toepassing van herbiciden en de toevoer uit stromende oppervlaktewateren. Daarbij is niet helemaal duidelijk of hieraan ondeskundig of oneigenlijk gebruik ten grondslag ligt, of dat andere oorzaken in aanmerking komen.

5. SAMENVATTING

Op basis van deze rapportage zijn voor het stroomgebiedsdistrict Eems de volgende belangrijke waterbeheerskwesties in kaart gebracht in een iteratief proces tussen het niveau van het stroomgebiedsdistrict (A-niveau) en dat van de deelstroomgebieden (B-niveau):

- de som van diffuse belastingen en puntbronbelastingen van de oppervlaktewateren en het grondwater
- hydromorfologische gebreken
- gebrekkige passeerbaarheid.

Voordat de maatregelen definitief worden vastgelegd, moeten de gegevens aan de hand waarvan de belangrijke waterbeheerskwesties in kaart worden gebracht, worden bevestigd door de monitoring, die vanaf 2007 wordt verricht volgens procedures die in heel Europa vergelijkbaar moeten zijn. Met het oog op de gezamenlijke, internationaal af te stemmen monitoringrapportage voor het SGD Eems wordt ernaar gestreefd gelijkwaardige onderzoeks- en beoordelingsmethoden en vergelijkbare meetnetconcepten toe te passen.

Voor de omvangrijke uit de KRW resulterende taken is verdere intensieve internationale samenwerking dringend geboden, niet in de laatste plaats ook met het oog op de opstelling van een gezamenlijk beheersplan zoals dat door de Internationale Stuurgroep Eems wordt verlangd.

Hierbij speelt met name ook de harmonisatie van de milieudoelstellingen en de maatregelenplanning en –uitvoering een grote rol. Aan de uitwisseling tussen de relevante betrokkenen langs de wateren zal verdere invulling worden gegeven met behulp van geschikte instrumenten, zoals bijv. het houden van internationale workshops.

Ook moet het belang worden onderstreept van intensieve gemeenschappelijke public relations, om de belangrijkste actiegebieden van de KRW in een onderling afgestemde, algemeen begrijpelijke vorm aanschouwelijk te maken.

De stroomgebiedgemeenschap Eems heeft zodoende met name als taak om, rekening houdend met de belangrijke waterbeheerskwesties, overeenstemming te bereiken over beheersdoelen en oplossingsstrategieën, en op grond daarvan tot eind 2009 een coherent beheersplan voor het stroomgebiedsdistrict Eems te ontwikkelen. Tegelijkertijd moet een maatregelenprogramma worden opgesteld, bestaande uit nationale bijdragen van de landen/deelstaten waarin het stroomgebied ligt.

Bijlage 2

Contactpersonen van de deelstaten in het Duitse deel van het stroomgebied Eems

Ruimtelijke bevoegdheid	Hier kunt u informatie vinden:		U kunt uw standpunt indienen bij:
	elektronische vorm	schriftelijk	
Stroomgebied Eems in het deelstaat Nordrhein Westfalen	www.umwelt.nrw.de www.flussgebiete.nrw.de www.bezreg-ms.nrw.de www.ems.nrw.de	Ministerium für Umwelt und Naturschutz, Landwirtschaft und Verbraucherschutz Nordrhein-Westfalen Schwannstraße 3 40476 Düsseldorf of Bezirksregierung Münster Geschäftsstelle Ems-NRW Nevinghoff 22 48147 Münster	Ministerium für Umwelt und Naturschutz, Landwirtschaft und Verbraucherschutz Nordrhein-Westfalen Stichwort: -WRRL- Schwannstraße 3 40476 Düsseldorf Email: poststelle@munlv.nrw.de Web-Formular: www.flussgebiete.nrw.de oder Bezirksregierung Münster Geschäftsstelle Ems-NRW Nevinghoff 22 48147 Münster Email: www.bezreg-ms.nrw.de
Gehele deelstaat Niedersachsen	www.umwelt.niedersachsen.de www.nlwkn.de/	NLWKN Direktion Am Sportplatz 23 26506 Norden Geschäftsstelle Ems bei der NLWKN Betriebsstelle Meppen Haselünner Str. 78 49716 Meppen NLWKN Betriebsstelle Aurich Oldersumer Straße 48 26603 Aurich NLWKN Betriebsstelle Brake-Oldenburg Ratsherr-Schulze-Str. 10 26122 Oldenburg NLWKN Betriebsstelle Cloppenburg Drüdingstraße 25 49661 Cloppenburg	Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz (NLWKN) – Direktion Am Sportplatz 23 26506 Norden E-mail: wrrl@nlwkn-dir.niedersachsen.de
Nederland	www.ems-eems.nl	Rijkswaterstaat Noord-Nederland Afdeling ANB Zuidersingel 3 8911AV Leeuwarden	